مقاله پژوهشی
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۲۴، مهر ۱۴۰۴، ۵۹۶-۵۸۱

ارتباط ظرفیت تأملی مادر با مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجان کودک و نقش تعدیل‌کننده ظرفیت تأملی پدر: یک مطالعه توصیفی

گل‌اندام مهربان[۱]، سمانه بهزادپور[۲]، مرضیه قریشی[۳]

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۱۰/۰۵ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۱۴۰۳/۱۱/۳۰ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۱۴۰۴/۰۵/۱۸ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۵/۱۹

چکیده

زمینه و هدف: ظرفیت تأملی یکی از مهارت‌های مهم والدینی است. هدف از انجام پژوهش حاضر تعیین نقش تعدیل‌کنندگی ظرفیت تأملی پدر در ارتباط بین ظرفیت تأملی مادر با مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجان کودک بود.

مواد و روش‌ها: در مطالعه توصیفی حاضر، از بین والدین کودکان ۳ تا ۱۰ ساله شهر تهران در سال ۱۴۰۱، ۲۰۰ والد به صورت در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های ظرفیت تأملی والدینی، مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجان کودک استفاده شد. داده‌ها با آزمون همبستگی Pearson و رگرسیون سلسله مراتبی تحلیل شدند.

یافته‌ها: بر اساس نتایج، پیش‌ذهنی‌سازی مادر با تنظیم هیجانی (r=-۰/۱۴۱) و مهارت‌های اجتماعی کودک (r=-۰/۲۱۴) همبستگی منفی و کنجکاوی مادر در حالات ذهنی با تنظیم هیجانی (r=۰/۱۹۱) و مهارت‌های اجتماعی کودک (r=۰/۱۵۸) همبستگی مثبت داشت (P<۰/۰۵). کنجکاوی پدر در حالات ذهنی با تنظیم هیجان (P<۰/۰۰۱، r=۰/۲۵۱) و مهارت‌های اجتماعی کودک (P<۰/۰۵، r=۰/۱۶۱) همبستگی مثبت داشت. پیش‌ذهنی‌سازی پدر رابطه بین پیش‌ذهنی‌سازی مادر و مهارت‌های اجتماعی کودک (P<۰/۰۱، β=۰/۹۱۲)، هم‌چنین رابطه بین قطعیت مادر در تشخیص حالات ذهنی و مهارت‌های اجتماعی (β=۰/۷۱۶) و تنظیم هیجانی کودک (β=۰/۷۴۱) را تعدیل می‌کند (P<۰/۰۵). هم‌چنین، کنجکاوی پدر در مورد حالات ذهنی در رابطه بین کنجکاوی مادر در مورد حالات ذهنی با مهارت‌های اجتماعی (P<۰/۰۱، β=۰/۷۲۴) و تنظیم هیجانی کودک (P<۰/۰۵، β=۰/۱۷۲) دارای نقش تعدیل‌کننده است.

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد ظرفیت تأملی پدر در ارتباط بین ظرفیت تأملی مادر با مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجانی کودک، نقش تعدیل‌کننده دارد. نتایج این مطالعه می‌تواند منجر به کاربرد این مؤلفه در آموزش خانواده، پیش‌گیری و درمان شود.

واژه‌های کلیدی: ظرفیت تأملی مادر، ظرفیت تأملی پدر، مهارت‌های اجتماعی، تنظیم هیجان کودک

ارجاع: مهربان گ، بهزادپور س، قریشی م. ارتباط ظرفیت تأملی مادر با مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجان کودک: نقش تعدیل‌کننده ظرفیت تأملی پدر. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، سال ۱۴۰۴، دوره ۲۴، شماره ۷، صفحات: ۵۹۶-۵۸۱.

۱- دانشجوی دکتری روانشناسی بالینی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران

۲- (نویسنده مسئول) استادیار روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران
تلفن: ۰۲۱-۴۴۲۳۸۱۷۱، پست الکترونیکی: s.behzadpoor@usc.ac.ir

۳- دانشجوی دکتری روانشناسی سلامت، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران

مقدمه

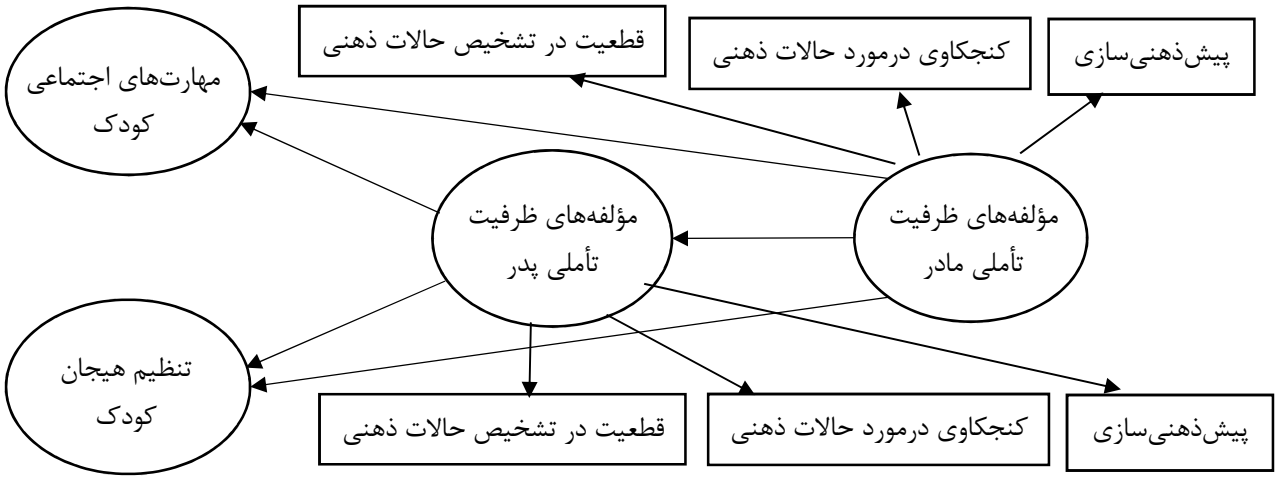
کودکان در برابر انواع مشکلات روان‌شناختی آسیب‌پذیر هستند که از طرفی ناشی از فرآیند تحولی و از طرف دیگر تحت تأثیر شرایط محیطی و خانواده و مراقبان اوست (۱). از میان عوامل مربوط به والدین، یکی از مهم‌ترین آن‌ها که در عملکرد اجتماعی-هیجانی آینده و سلامت روانی و جسمی کودک نقش دارد، امنیت دلبستگی والد-کودک است (۲). دلبستگی ایمن زمانی شکل می گیرد که چهره‌های دلبستگی، پایگاهی ایمن را به‌خصوص در موقعیت‌های ترسناک و استرس‌آور برای کودک فراهم کنند که به کودک اجازه دهد محیطش را کاوش کند. برای توضیح سبک‌های دلبستگی متفاوت کودکان، ظرفیت‌های مختلفی در والدین، از جمله دسترس‌پذیری هیجانی، حساسیت رفتاری والدین و اخیراً مؤلفه‌ای به نام ظرفیت تأملی والدینی (Parental reflective functioning; PRF) تعریف شده است (۳).

ظرفیت تأملی به معنای ظرفیت والدین برای نگه‌داری، تنظیم و تجربه کامل هیجانات خود و هم‌چنین هیجانات دیگران به شیوه‌ای غیر دفاعی است، بدون این‌که در هیجانات غوطه‌ور شوند یا جلوی آن‌ها را بگیرند. این ظرفیت هم در کمک به امنیت دلبستگی کودک و هم در رشد توانایی‌های شناختی-اجتماعی او، از جمله تنظیم هیجانی نقش ایفا می‌کند (۴). ظرفیت تأملی والدین شامل سه بعد پیش‌ذهنی‌سازی، قطعیت در تشخیص حالات ذهنی و علاقه و کنجکاوی در مورد حالات ذهنی است (۵).

تحقیقات پیرامون تحول کودک مدت‌ها است به دنبال چگونگی اثرگذاری فرآیندهای ارتباطی والد-کودک بر رشد روان‌شناختی کودکان هستند (۹-۷). در این راستا، مطالعات متعددی نشان داده مادرانی که در هماهنگی با عواطف و نیازهای فرزندان خود مشکل دارند، تأثیر منفی بر عملکرد روانی اجتماعی فرزندان خود می‌گذارند، زیرا چنین کودکانی از حمایت مراقبان خود در کسب توانایی خودتنظیمی برخوردار نیستند (۶). استدلال می‌شود که ظرفیت تأملی والدین می‌تواند خودتنظیمی هیجانی را در کودکان در زمان پریشانی افزایش دهد (۱۱، ۱۰، ۶). بنابراین، به نظر می‌رسد ظرفیت تأملی والدین عاملی کلیدی در تقویت توانایی تنظیم هیجانی در کودکان خردسال است (۱۲). تنظیم هیجان یک عامل محافظتی در برابر ایجاد اختلالات، به ویژه اختلالات درونی‌سازی و برونی‌سازی به شمار می‌رود. بنابراین بررسی همبستگی‌ها و پیش‌بینی‌کننده راهبردهای تنظیم هیجان به‌عنوان هدفی برای مداخلات پیش‌گیرانه و درمانی بسیار حائز اهمیت است (۱۴، ۱۳).

بیشتر پژوهش‌های انجام شده در راستای ظرفیت تأملی توجه خود را معطوف به نقش کلیدی ظرفیت تأملی مادر در کنترل اختلالات کودک کرده‌اند و تحقیقات درباره اهمیت نقش ظرفیت تأملی پدران نسبت به مادران هنوز به اندازه کافی مورد بررسی قرار نگرفته است (۱۰). از این رو، اکنون نقش ظرفیت تأملی والدین (پدر و مادر به‌جای مادر) در کانون توجه روان‌شناسان در سراسر جهان قرار گرفته است. از سوی دیگر، پژوهش‌ها با بررسی نقش ظرفیت تأملی والدینی در پدر نشان داده‌اند که ظرفیت تأملی پدران با سازگاری اجتماعی-هیجانی کودکان ارتباط مثبتی دارد (۱۵). پدران می‌توانند نقش منحصر به فردی را در تنظیم هیجان و مهارت‌های اجتماعی ایفا کنند (۱۶). پژوهش حاضر با در نظر گرفتن تأثیر ظرفیت تأملی مادر در تنظیم عملکردهای روانی، هیجانی و اجتماعی کودک همراه با نقش تعدیل‌کنندگی ظرفیت تأملی پدر به‌عنوان مکمل آن پایه‌گذاری شده است. شکل ۱، مدل مفهومی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

CCBY-NC.4.0 DEED

شکل ۱- مدل پیشنهادی نقش تعدیل‌گر مؤلفه‌های ظرفیت تأملی پدر در رابطه بین مؤلفه‌های ظرفیت تأملی مادر و مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجان در کودکان ۳ تا ۱۰ ساله ساکن تهران در سال ۱۴۰۱

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر، از نظر هدف بنیادی و از نظر روش، جزء مطالعات توصیفی از نوع همبستگی است. کد اخلاق برای این پژوهش از پژوهشگاه رویان (IR.ACECR.ROYAN.REC.1401.102) دریافت شد. جامعه آماری این پژوهش شامل والدین کودکان ۳ تا ۱۰ ساله شهر تهران در سال ۱۴۰۱ بود. نمونه مورد نظر از جامعه مذکور، با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. بر اساس نظر Nevitt و همکارش در پژوهش‌های مدل‌یابی، حجم نمونه بین ۲۰۰ تا ۱۰۰۰ است (۱۸). در این پژوهش ۲۲۰ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شدند که در نهایت به دلیل مخدوش بودن پرسش‌نامه‌ها، ۲۰۰ نفر وارد تحلیل شدند. بدین صورت که از ۴ ناحیه شمال، جنوب، شرق و غرب تهران به برخی از مهدهای کودک و دبستان‌ها مراجعه و در آن‌هایی که همکاری لازم را با پژوهشگر داشتند، پرسش‌نامه در اختیار والدین قرار گرفت و نحوه پاسخ‌گویی برای آن‌ها توضیح داده شد. ۵۰ والد از شما تهران، ۵۰ والد از جنوب تهران، ۴۵ والد از شرق و ۵۵ والد از غرب تهران پرسش‌نامه‌ها را تکمیل کردند.

گروه نمونه بر اساس معیارهای ورود و خروج به پژوهش (ملاک های ورود شامل تحصیلات بالای دیپلم و عدم ابتلاء به اختلالات روان‌شناختی والدین و فرزندان به گزارش خود فرد و ملاک‌های خروج شامل فرزندخوانده بودن کودک، مخدوش بودن پرسش‌نامه‌ها و طلاق والدین) مشخص شدند. ملاحظات اخلاقی از جمله اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی، رازداری و شرکت آزادانه در پژوهش نیز رعایت شد. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها علاوه بر گردآوری اطلاعات جمعیت‌شناختی (مانند وضعیت تحصیلی والدین، وضعیت شغلی والدین و سن والدین)، از سه پرسش‌نامه روان‌شناختی نیز استفاده شد که به شرح ذیل بودند:

پرسش‌نامه ظرفیت تأملی والدینی (Parental Reflective Functioning Questionnaire; PRFQ): پرسش‌نامه ظرفیت تأملی والدین توسط Luyten و همکاران (۵) تهیه شده و دارای ۱۸ گویه و ۳ خرده‌مقیاس است. زیرمقیاس‌ها شامل زیرمقیاس پیش‌ذهنی‌سازی (Prementalizing; PM)، زیرمقیاس قطعیت در تشخیص حالات ذهنی (Certainty of Mental states; CM) و زیرمقیاس علاقه و کنجکاوی در مورد حالات ذهنی (Interest and

CCBY-NC.4.0 DEED

Curiosity in mental states; IC) است. حالت پیش‌ذهنی‌سازی شامل آیتم‌هایی است که برای ارزیابی حالت بدون ذهنی‌سازی طراحی شده که اغلب نشانگر والدینی است که در ظرفیت تأملی والدینی اختلال شدید دارند. عامل قطعیت در حالت‌های ذهنی برای ارزیابی ناتوانی در تشخیص این است که حالت‌های ذهنی، واضح و مشخص نیستند. عامل سوم، یعنی علاقه و کنجکاوی در مورد حالات ذهنی برای ارزیابی علاقه و کنجکاوی والد در مورد حالت‌های ذهنی فرزندش طراحی شده است. هر آیتم در این پرسش‌نامه در یک مقیاس لیکرتی ۷ درجه‌ای رتبه‌بندی می‌شود، نمره «۱» به معنای «کاملاً مخالفم» و نمره «۷» به معنای «کاملاً موافقم» است. نمره‌گذاری برای زیرمقیاس‌های پرسش‌نامه به این ترتیب است: زیرمقیاس PM: جمع سؤالات ۱، ۴، ۷، ۱۰، ۱۳، ۱۶. زیرمقیاس CM: جمع سؤالات ۲، ۵، ۸، ۱۱، ۱۴، ۱۷ (نمره‌گذاری آیتم ۱۱ به صورت معکوس است). زیرمقیاس IC: جمع سؤالات ۳، ۶، ۹، ۱۲، ۱۵، ۱۸ (نمره‌گذاری آیتم ۱۸ به صورت معکوس است). Luyten و همکاران، آلفای کرونباخ را برای حالت پیش‌ذهنی‌سازی ۰/۷۰، برای قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی ۰/۸۲ و برای علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی ۰/۷۴ گزارش کرده‌اند (۵). ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسش‌نامه بررسی شده است و همسانی درونی‌اش به روش آلفای کرونباخ برای عامل پیش‌ذهنی‌سازی ۰/۶۸، برای قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی ۰/۷۲ و برای علاقه و کنجکاوی در مورد حالت ذهنی ۰/۶۸ به دست آمده است (۱۸). در پژوهش حاضر نیز مقدار آلفای کرونباخ به ترتیب در سه عامل پیش‌ذهنی‌سازی، قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی و علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی ۰/۷۰، ۰/۷۳، ۰/۶۷ به دست آمد.

مقیاس درجه‌بندی مهارت‌های اجتماعی فرم والدین (Social Skills Rating System; SSRS-P items): این مقیاس که توسط Gresham و همکاران (۱۹) تهیه شده است، دربرگیرنده دو فرم ویژه آموزگار و پدر و مادر است و هر فرم دارای دو بخش اصلی مهارت‌های اجتماعی و مشکلات رفتاری است. فرم پدر و مادر دارای ۳۹ گویه در زمینه مهارت‌های اجتماعی و ۱۰ گویه در زمینه مشکلات رفتاری است. در این پژوهش بخش مهارت‌های اجتماعی مورد استفاده قرار گرفته است، زیر مقیاس‌های بخش مهارت‌های اجتماعی در برگیرنده رفتارهایی مانند همکاری، جرأت‌ورزی، مسئولیت‌پذیری و خودکنترلی است. بخش‌های یاد شده به صورت خرده آزمون ارائه شده‌اند و از جمع نمره‌های این خرده آزمون‌ها نمره مهارت‌های اجتماعی به دست می‌آید. هر یک از گویه‌ها دارای پاسخ‌های سه نمره‌ای با گزینه‌های «هرگز»، «بعضی اوقات» و«اغلب اوقات» است. گویه‌های ۱ تا ۴۰ مربوط به مهارت‌های اجتماعی و گویه‌های ۴۱ تا ۵۲ مربوط به مشکلات رفتاری هستند. سؤال‌های پرسش‌نامه بر مبنای مقیاس سه درجه‌ای لیکرت بدین شرح نمره‌گذاری می‌شوند: هرگز (نمره صفر)، بعضی اوقات (نمره ۱)، اغلب اوقات (نمره ۲). ۱۲ سؤال بخش مشکلات رفتاری نیز به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نمره بالاتر در عامل مهارت‌های اجتماعی نشان‌دهنده برخورداری از میزان مناسبی از مهارت اجتماعی است (۲۰). لازم به ذکر است در این پژوهش فقط نمرات مؤلفه مهارت‌های اجتماعی مورد استفاده قرار می‌گیرد. پایایی درونی این مقیاس برای فرم والد در یک جامعه ۲۲۰۰ نفری از مردم آمریکا از ۰/۷۴ تا ۰/۹۵ به دست آمد (۱۹). میزان پایایی این مقیاس در مطالعه‌ای در ایران برای مهارت اجتماعی کلی ۰/۸۷، همکاری ۰/۷۶، مسئولیت‌پذیری ۰/۸۲، جرأت‌ورزی ۰/۷۲ و خودکنترلی ۰/۶۸ برآورده شده است (۲۰). میزان پایایی این مقیاس در مطالعه حاضر برای مهارت اجتماعی کلی ۰/۷۹، همکاری ۰/۸۱، مسئولیت‌پذیری ۰/۷۸، جرأت‌ورزی ۰/۷۱ و خودکنترلی ۰/۶۹ برآورد شده است.

CCBY-NC.4.0 DEED

سیاهه تنظیم هیجان کودک (Emotion Regulation Checklist; ERC): برای بررسی تنظیم هیجان کودک نیز از سیاهه تنظیم هیجان کودک استفاده شد. این ابزار شامل ۲۴ گویه است (۲۱). گویه‌ها در طیف لیکرت چهار درجه‌ای تنظیم شدند (۱=هرگز تا ۴=همیشه) و به دو خرده‌مقیاس تقسیم می‌شوند: تنظیم هیجان و بی‌ثباتی/ منفی‌گرایی. تنظیم هیجان از طریق هشت گویه ارزیابی می‌شود که تجلیات عاطفی متناسب به لحاظ موقعیتی، همدلی و خودآگاهی هیجانی را می‌سنجد. نمره‌های بالاتر دلالت بر ظرفیت بیشتر در مدیریت و تعدیل برانگیختگی هیجانی فرد دارد. خرده‌مقیاس بی‌ثباتی/ منفی‌گرایی شامل ۱۵ گویه است که انعطاف‌ناپذیری، عاطفه منفی و پیش‌پینی ناپذیری و تغییر خلق ناگهانی را می‌سنجد. نمره‌های بالاتر بر واکنش‌های هیجانی افراطی و تغییرات خلق فراوان بر هیجان نامرتبط با وقایع یا محرکات بیرونی دلالت دارد. نمره‌گذاری این پرسش‌نامه برای زیرمقیاس‌های پرسش‌نامه به این صورت است: زیرمقیاس تنظیم هیجان: جمع سؤالات ۱، ۳، ۷، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۲۱ و ۲۳ و زیرمقیاس بی‌ثباتی/ منفی‌گرایی: جمع سؤالات ۲، ۴، ۵، ۶، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۲۲، ۲۴. لازم به ذکر است در این پژوهش فقط نمرات خرده‌مقیاس تنظیم هیجان مورد استفاده قرار می‌گیرد. آلفای کرونباخ برای بی‌ثباتی/ منفی‌گرایی هیجانی ۰/۹۰ و برای تنظیم هیجان ۰/۷۹ به دست آمد (۲۲). هم‌چنین، در پژوهش Esmailian و همکاران (۲۳)، ویژگی‌های روان‌سنجی این ابزار در بین کودکان ایرانی سنجیده و نشان داده شد که سیاهه مذکور از اعتبار مطلوبی برخوردار است. ضرایب آلفای کرونباخ نیز، برای دو زیرمقیاس تنظیم هیجانی (ER) و بی‌ثباتی/ منفی‌گرایی هیجانی (L/N) به ترتیب، ۰/۶۵ و ۰/۸۱ به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز ضرایب آلفای کرونباخ برای دو زیرمقیاس تنظیم هیجانی و بی‌ثباتی/ منفی‌گرایی هیجانی به ترتیب ۰/۶۸ و ۰/۷۹ به دست آمد.

برای اجرای پژوهش، توزیع پرسش‌نامه‌ها نیز با روش مراجعه حضوری به مهدهای کودک و دبستان‌های انتخاب شده به صورت انفرادی و با کسب رضایت از آن‌ها و با رعایت معیارهای اخلاقی پژوهش انجام گردید. در نهایت، بعد از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها و جداسازی پرسش‌نامه‌های دارای نقص، مابقی مورد تجزیه‌وتحلیل آماری قرار گرفت.

پیش از آزمودن فرضیه‌های پژوهش، مفروضه‌های مرتبط با آزمون رگرسیون سلسله مراتبی بررسی شد. توزیع داده‌ها از نظر پرت بودن داده‌ها با استفاده از نمودار جعبه‌ای بررسی گردید. با توجه به عدم قرار گرفتن نمونه‌ای خارج از دامنه میان‌چارکی (Interquartile range; IQR)، داده پرت شناسایی نشد. جهت بررسی نرمال بودن از شاخص‌های چولگی و کشیدگی استفاده گردید. با توجه به نتایج و متغیرهای موجود در پژوهش، چولگی متغیرها در دامنه قدر مطلق ۰/۲۴ تا ۱/۶۳ و کشیدگی آن‌ها در دامنه قدر مطلق ۰/۱۲ تا ۴/۱۳ قرار داشت. نقطه برش ۳± را برای مقدار چولگی مناسب در نظر گرفته شده است (۲۴). مقادیر به دست آمده برای چولگی و کشیدگی متغیرها حاکی از تحقق پیش‌فرض نرمال بودن در متغیرهای پژوهش است. برای بررسی مفروضه عدم هم‌خطی نیز از شاخص‌های تحمل (Tolerance) و عامل تورم واریانس (Variance inflation factor) استفاده شد. مشاهده شد که هیچ یک از مقادیر مربوط به شاخص تحمل، کمتر از ۰/۰۱ و هیچ یک از مقادیر مربوط به عامل تورم واریانس (Variance inflation factor) بیشتر از ۱۰ نیستند، بر این اساس می‌توان نسبت به مفروضه عدم هم‌خطی نیز اطمینان حاصل کرد (۲۵).

CCBY-NC.4.0 DEED

پس از جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل آن‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ انجام شد. در تحلیل توصیفی از جداول توزیع فراوانی و شاخص‌های مرکزی و پراکندگی از جمله میانگین و انحراف استاندارد به منظور توصیف داده‌های مورد مطالعه استفاده شد. هم‌چنین، با استفاده از روش‌های استنباطی شامل آزمون همبستگی Pearson و تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی به بررسی ارتباط میان متغیرهای پژوهش پرداخته شد. سطح معنی‌داری در آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

تحلیل توصیفی داده‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان، حاکی از آن است که از بین ۲۰۰ مادر تعداد ۴۸ نفر (۲۴ درصد) دارای مدرک تحصیلی دیپلم و فوق‌دیپلم، ۱۲۷ نفر (۶۳/۵ درصد) دارای مدرک کارشناسی و ۲۳ نفر (۱۱/۵ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد و دکتری بودند. از بین ۲۰۰ پدر نیز تعداد ۵۶ نفر (۲۸ درصد) دارای مدرک دیپلم و فوق دیپلم، ۱۲۳ نفر (۶۱/۵ درصد) دارای مدرک کارشناسی و ۲۱ نفر (۱۰/۵ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد و دکتری بودند. همان‌طور که مشخص است بیشترین درصد مربوط به مادران و پدرانی است که دارای تحصیلات کارشناسی بودند. در زمینه وضعیت شغلی نیز نتایج نشان داد که ۱۱۷ نفر (۵۸/۵ درصد) از مادران شاغل و ۸۳ نفر (۴۱/۵) درصد خانه‌دار بودند. در پدران نیز ۱۷۶ نفر (۸۸ درصد) دارای شغل و ۲۴ نفر (۱۲ درصد) بدون شغل بودند. لازم به ذکر است که میانگین سنی مادران برابر با ۳۷/۶۵ سال و انحراف استاندارد آن ۶/۲۳ سال بود. جوان‌ترین مادر ۲۳ ساله و مسن‌ترین مادر ۴۹ ساله گزارش شد. از طرف دیگر، میانگین سنی پدران برابر با ۴۱/۵۱ سال و انحراف استاندارد آن ۶/۹۳ سال گزارش شد. جوان‌ترین پدر ۲۵ ساله و مسن‌ترین پدر ۶۴ ساله بود.

جدول ۱، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای ظرفیت تأملی مادران و پدران (پیش‌ذهنی‌سازی، قطعیت در تشخیص حالات ذهنی و کنجکاوی در مورد حالات ذهنی)، مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجانی کودکان را نشان می‌دهد. آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ آمده است. توجه به جدول ۱ و متغیرهای موجود در پژوهش، چولگی متغیرها در دامنه قدر مطلق ۰/۲۴ تا ۱/۶۳ و کشیدگی آن‌ها در دامنه قدر مطلق ۰/۱۲ تا ۴/۱۳ قرار داشت.

جدول ۱- میانگین و انحراف استاندارد مؤلفه‌های ذهنی‌سازی در والدین و مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجانی در کودکان ۳ تا ۱۰ ساله ساکن تهران در سال ۱۴۰۱ (n=۲۰۰)

گروه	متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
مادران	پیش‌ذهنی‌سازی	۱۴/۲۴	۶/۱۵	۱/۲۷	۲/۴۲
	قطعیت در تشخیص حالات ذهنی	۳۰/۱۳	۵/۷۸	-۰/۴۷	۰/۳۲
	کنجکاوی در مورد حالات ذهنی	۳۷/۱۲	۴/۱۸	-۱/۰۷	۱/۲۵
پدران	پیش‌ذهنی‌سازی	۱۳/۴۷	۶/۱۸	۱/۶۳	۴/۱۳
	قطعیت در تشخیص حالات ذهنی	۲۸/۷۸	۶/۲۵	-۰/۷۵	۰/۹۵۴
	کنجکاوی در مورد حالات ذهنی	۳۶/۴۰	۴/۹۱	-۱/۶۳	۳/۸۶
کودکان	مهارت‌های اجتماعی	۵۳/۶۵	۹/۲۸	-۰/۶۴	۰/۱۶۳
	تنظیم هیجانی	۲۲/۲۱	۳/۰۷	-۰/۲۴	۰/۱۲

CCBY-NC.4.0 DEED

در جدول ۲، همبستگی بین متغیرهای پژوهش نشان داده شده است. بر اساس یافته‌های جدول پیش‌ذهنی‌سازی مادر با تنظیم هیجانی و مهارت‌های اجتماعی کودک همبستگی منفی و کنجکاوی مادر در حالات ذهنی با تنظیم هیجانی و مهارت‌های اجتماعی کودک همبستگی مثبت دارد کنجکاوی پدر در حالات ذهنی با تنظیم هیجان و مهارت‌های اجتماعی کودک همبستگی مثبت دارد.

جدول ۲- آزمون همبستگی Pearson بین مؤلفه‌های ظرفیت تأملی مادر و ظرفیت تأملی پدر و مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجان در کودکان ۳ تا ۱۰ ساله ساکن تهران در سال ۱۴۰۱ (n=۲۰۰)

متغیر		تنظیم هیجانی کودک		مهارت‌های اجتماعی کودک	
		r	مقدار P	r	مقدار P
مادر	پیش‌ذهنی‌سازی	-۰/۱۴۱	۰/۰۴۷	-۰/۲۱۴	۰/۰۰۲
	قطعیت در تشخیص حالات ذهنی	۰/۰۱۶	۰/۸۱۹	۰/۱۲۱	۰/۰۸۸
	کنجکاوی در مورد حالات ذهنی	۰/۱۹۱	۰/۰۰۷	۰/۱۵۸	۰/۰۲۵
پدر	پیش‌ذهنی‌سازی	-۰/۰۹۱	۰/۲۰۱	-۰/۱۱۸	۰/۰۹۵
	قطعیت در تشخیص حالات ذهنی	۰/۰۴۴	۰/۵۳۳	۰/۱۱۰	۰/۱۲۱
	کنجکاوی در مورد حالات ذهنی	۰/۲۵۱	۰/۰۰۱	۰/۱۶۱	۰/۰۲۴

نقش تعدیل‌گر مؤلفه‌های ظرفیت تأملی پدر در رابطه بین مؤلفه‌های ظرفیت تأملی مادر و مهارت‌های اجتماعی کودک با روش رگرسیون سلسله مراتبی و بررسی تغییرات ضریب تعیین بررسی شد که نتایج آن در جدول ۳ آمده است. همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، پیش‌ذهنی‌سازی پدر در ارتباط بین پیش‌ذهنی‌سازی مادر و مهارت‌های اجتماعی کودک نقش تعدیل‌کننده ایفا می‌کند (P<۰/۰۰۱). هم‌چنین، پیش‌ذهنی‌سازی پدر در ارتباط بین قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر و مهارت‌های اجتماعی کودک نقش تعدیل‌کننده دارد. (P<۰/۰۵). پیش‌ذهنی‌سازی پدر در ارتباط بین کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر و مهارت‌های اجتماعی کودک تعدیل‌کننده نیست (P>۰/۰۵). به علاوه، قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در پدر در رابطه بین تمام مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی مادر و مهارت‌های اجتماعی کودک نقش تعدیل‌کننده ندارد (P>۰/۰۵). از سوی دیگر، کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر فقط در رابطه بین کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر و مهارت‌های اجتماعی کودک تعدیل کننده است (P<۰/۰۰۱).

CCBY-NC.4.0 DEED

جدول ۳- خلاصه نتایج رگرسیون سلسله مراتبی جهت بررسی تعدیل‌گری مؤلفه‌های ظرفیت تأملی پدر در رابطه بین مؤلفه‌های ظرفیت تأملی مادر و مهارت‌های اجتماعی در کودکان ۳ تا ۱۰ ساله ساکن تهران در سال ۱۴۰۱ (n=۲۰۰)

متغیر	R	R^2	F	b	Beta	مقدار t	مقدار P
پیش‌ذهنی‌سازی مادر-پیش‌ذهنی‌سازی پدر	۰/۳۴۴	۰/۱۱۸	۸/۷۶۴	۰/۰۳۸	۰/۹۱۲	۳/۹۴۲	۰/۰۰۱
قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر- پیش‌ذهنی‌سازی پدر	۰/۲۱۷	۰/۰۴۷	۳/۲۴۲	-۰/۰۳۶	-۰/۷۱۶	-۲/۱۱۱	۰/۰۳۶
کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر-پیش‌ذهنی‌سازی پدر	۰/۲۰۷	۰/۰۴۳	۲/۹۲۳	۰/۰۲۴	۰/۶۳۰	۰/۸۹۴	۰/۳۷۲
پیش‌ذهنی‌سازی مادر-قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در پدر	۰/۲۳۷	۰/۰۵۶	۳/۸۸۷	۰/۰۱۱	۰/۲۱۶	۰/۶۲۷	۰/۵۶
قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر-قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در پدر	۰/۱۴۵	۰/۰۲۱	۱/۴۰۱	۰/۰۰۴	۰/۱۲۴	۰/۲۷۰	۰/۷۸۷
کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر-قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در پدر	۰/۲۰۳	۰/۰۴۱	۲/۸۰۶	-۰/۰۲۱	-۰/۵۹۸	-۰/۹۶۱	۰/۳۳۸
پیش‌ذهنی‌سازی مادر-کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر	۰/۲۵۳	۰/۰۶۴	۴/۴۷۷	-۰/۰۰۴	-۰/۰۹۰	-۰/۱۴۶	۰/۸۸۴
قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر-کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر	۰/۱۸۶	۰/۰۳۴	۲/۳۲۹	-۰/۰۰۵	-۰/۱۵۵	-۰/۳۰۱	۰/۷۶۴
کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر-کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر	۰/۳۸۷	۰/۱۴۹	۲۳/۵۱۶	۰/۴۷۹	۰/۷۲۴	۳/۲۴۱	۰/۰۰۱

نقش تعدیل‌گر مؤلفه‌های ظرفیت تأملی پدر در رابطه بین مؤلفه‌های ظرفیت تأملی مادر و تنظیم هیجان کودک با روش رگرسیون سلسله مراتبی و بررسی تغییرات ضریب تعیین بررسی شد که نتایج آن در جدول ۴ آمده است. همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود پیش‌ذهنی‌سازی پدر فقط در رابطه بین قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر و تنظیم هیجانی کودک نقش تعدیل‌کننده ایفا می‌کند (P<۰/۰۵). به علاوه، قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در پدر در رابطه بین هیچ‌یک از مؤلفه‌های ظرفیت تأملی مادر و تنظیم هیجان کودک نقش تعدیل‌کننده ندارد (P>۰/۰۵). در نهایت، کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر فقط در ارتباط بین کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر و تنظیم هیجانی کودک نقش تعدیل‌کننده دارد (P<۰/۰۵).

CCBY-NC.4.0 DEED

جدول ٤- خلاصه نتایج رگرسیون سلسله مراتبی جهت بررسی تعدیل‌گری مؤلفه‌های ظرفیت تأملی پدر در رابطه بین مؤلفه‌های ظرفیت تأملی مادر و تنظیم هیجان در کودکان ۳ تا ۱۰ ساله ساکن تهران در سال ۱۴۰۱ (n=۲۰۰)

متغیر	R	R^2	F	b	Beta	مقدار t	مقدار P
پیش‌ذهنی‌سازی مادر-پیش‌ذهنی‌سازی پدر	۰/۱۲۳	۰/۰۱۵	۱/۰۰۳	۰/۰۰۱	۰/۰۶۴	۰/۲۶۰	۰/۷۹۵
قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر-پیش‌ذهنی‌سازی پدر	۰/۱۷۹	۰/۰۳۲	۲/۱۷۳	-۰/۰۱۲	-۰/۷۴۱	-۲/۱۶۹	۰/۰۳۱
کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر-پیش‌ذهنی‌سازی پدر	۰/۲۲۵	۰/۰۵۰	۳/۴۷۳	-۰/۰۱۰	-۰/۷۵۷	-۱/۰۸۰	۰/۲۸۲
پیش‌ذهنی‌سازی مادر-قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در پدر	۰/۱۲۷	۰/۰۱۶	۱/۰۷۳	-۰/۰۰۱	۰/۰۸۳	-۰/۲۳۵	۰/۸۱۴
قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر-قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در پدر	۰/۰۹۱	۰/۰۰۸	۰/۵۴۲	۰۱/۰۰۵	۰/۴۷۳	۱/۰۲۴	۰/۳۰۷
کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر-قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در پدر	۰/۱۹۶	۰/۰۳۹	۲/۶۲۰	-۰/۰۰۱	-۰/۰۹۳	-۰/۱۴۹	۰/۸۸۲
پیش‌ذهنی‌سازی مادر-کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر	۰/۲۶۹	۰/۰۷۲	۵/۰۸۱	۰/۰۰۲	۰/۱۷۷	۰/۲۸۸	۰/۷۷۴
قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر- کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر	۰/۲۹۰	۰/۰۸۴	۶/۰۰۲	۰/۰۱۱	۰/۹۶۳	۱/۹۲۲	۰/۰۵۶
کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر- کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر	۰/۳۱۲	۰/۰۹۷	۲۰/۶۵	۰/۱۸۸	۰/۱۷۲	۲/۶۶۲	۰/۰۰۹

بحث

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش تعدیل‌کنندگی ظرفیت تأملی پدر در رابطه بین ظرفیت تأملی مادر و مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجان کودک انجام شد. نتایج نشان داد که بین پیش‌ذهنی‌سازی مادر و تنظیم هیجانی و مهارت‌های اجتماعی کودک همبستگی منفی و بین کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر و تنظیم هیجانی و مهارت‌های اجتماعی کودک همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. اما بین قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر و تنظیم هیجانی و مهارت‌های اجتماعی کودک همبستگی معناداری مشاهده نمی‌شود. این یافته با نتایج برخی از پژوهش‌ها همسو بود (۲۸-۲۶). در تبیین این نتیجه می‌توان بیان کرد که ظرفیت ذهنی‌سازی مراقب برای درک حالات هیجانی کودک فضایی ایجاد می‌کند که در آن زندگی ذهنی و هیجانی کودک تحول می‌یابد (۲۹). داشتن ظرفیت تأملی بهینه باعث می‌شود تا مراقب بین نیازهای هیجانی خود و کودک تفاوت قائل شوند و رفتار کودک را با در نظر گرفتن حالت‌های ذهنی مانند احساسات و نیات درک کنند و در نهایت به کودک در رشد مهارت‌های تنظیم هیجانی کمک می‌کنند (۳۰). والدینی که با نیازهای کودک خود در موقعیت‌های چالش‌برانگیز اجتماعی هماهنگ هستند، به آن‌ها مهارت‌های مؤثری برای تنظیم برانگیختگی و تکانه‌های خود می‌آموزند که این دانش به سایر موقعیت‌های اجتماعی تعمیم یافته و مهارت‌های اجتماعی کودک را افزایش می‌دهد (۳۱). والدینی که دارای سطوح بالاتر پیش‌ذهنی‌سازی هستند، معمولاً برداشت‌های نادرست و

CCBY-NC.4.0 DEED

ناسازگاری در مورد حالات روانی فرزندان خود دارند که این می‌تواند مانعی برای رشد توانایی کودکان در ابراز احساسات شود و مشکلات تنظیم هیجان و در نتیجه مهارت‌های اجتماعی را ایجاد کند (۳۲).

از طرفی، در پژوهش حاضر نشان داده شد بین کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر و تنظیم هیجان و مهارت‌های اجتماعی کودک همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. این یافته با نتایج سایر پژوهش‌ها (۳۶، ۳۵، ۲۸، ۲۷) همسو بود. در تبیین این نتیجه می‌توان بیان کرد که روابط پدر و فرزند تأثیرات مشخصی بر پیامدهای شناختی، هیجانی و اجتماعی کودکان دارد. در مقایسه با مادران، آن‌ها برانگیختگی بالاتری را در تعامل با فرزندان خود، به ویژه در حین بازی، به وجود می‌آورند که نیازمند تلاش هم‌تنظیمی بیشتر در والدین و کودک است و هم‌چنین پدران با تشویق کودک و عدم توجه به اشتباهات وی، زمینه را برای یادگیری مهارت‌های اجتماعی در کودک تسهیل می‌کنند (۱۶).

علاوه بر این، نتایج حاکی از این بود که پیش‌ذهنی‌سازی در پدر در رابطه بین پیش‌ذهنی‌سازی در مادر و مهارت‌های اجتماعی کودک نقش تعدیل‌کننده دارد، هم‌چنین پیش‌ذهنی‌سازی در پدر در رابطه بین قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر و مهارت‌های اجتماعی کودک نقش تعدیل‌کننده دارد و از سوی دیگر کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر تعدیل‌کننده ارتباط بین کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر و مهارت‌های اجتماعی کودک است. این نتیجه با نتایج برخی از پژوهش‌ها همسو بود (۳۷، ۳۲، ۱۱). پژوهش‌های مختلفی نشان می‌دهند که اگرچه رفتار والدین مستقیماً با شایستگی اجتماعی و هیجانی کودکان مرتبط نیست، ولی در بعضی موارد بیان احساسات مثبت توسط والدین با مهارت‌های اجتماعی کودکان مرتبط است و بیان این احساسات توسط مادر پیش‌بین مهارت‌های اجتماعی بالا و بیان‌ها آن توسط پدر پیش‌بین مهارت‌های اجتماعی پایین در کودکان است (۳۸). پیش‌ذهنی‌سازی مادر تحت تأثیر پیش‌ذهنی‌سازی پدر، موجب نقص در مهارت‌های اجتماعی کودک می‌گردد. از سوی دیگر، پیش‌ذهنی‌سازی و عدم نگرانی و درک پدر نسبت به دنیای درونی فرزند خود می تواند، قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر را تحت تأثیر قرار دهد و این ممکن است باعث شود که والدین اسناد نادرست و خصمانه در مورد فرزندان خود داشته باشند و این موضوع می‌تواند اثر منفی در تحول مهارت‌های اجتماعی کودک بگذارد.

در نهایت، نتایج پژوهش حاضر نشان داد پیش‌ذهنی‌سازی در پدر رابطه بین قطعیت در تشخیص حالات ذهنی در مادر و تنظیم هیجانی کودک را تعدیل می‌کند و هم‌چنین کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر در رابطه بین کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در مادر و تنظیم هیجانی کودک نقش تعدیل‌کننده دارد. این نتیجه با نتایج سایر پژوهش‌ها همسو بود (۲۵). ظرفیت ذهنی‌سازی بهینه در فرد، برای تنظیم هیجانات بسیار کمک‌کننده است، این ظرفیت به نوبه خود این امکان را به پدر و مادر می‌دهد که هم از نظر هیجانی هماهنگ و هم به اندازه کافی متمایز باشند، به طوری که بتوانند پریشانی کودک را بگیرند و آن را به یک تجربه قابل تحمل تبدیل کند (۲۷).

پژوهش حاضر دارای چند محدودیت بود. در وهله نخست، روش پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی بود، لذا نمی‌توان بین متغیرهای پژوهش رابطه علی در نظر گرفت. از طرفی، این مطالعه بر داده‌های خودگزارشی شرکت‌کنندگان تکیه دارد و با توجه به

CCBY-NC.4.0 DEED

روش نمونه‌گیری بهتر است تعمیم و تفسیر نتایج با احتیاط ویژه‌ای صورت پذیرد. پیشنهاد می‌شود با استفاده از مطالعات طولی و در نمونه‌های بزرگ‌تر و در گروه‌های مختلف به بررسی این عوامل پرداخته شود، تا اطلاعات جامع‌تری کسب گردد. هم‌چنین، با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود متغیرهای این مطالعه بر روی جامعه آماری شهرهای دیگر و کودکان با رده سنی متفاوت اجرا گردد تا بتوان بر اساس آن برنامه‌ریزی‌های بلندمدت برای ارتقاء سطح سلامت جامعه اتخاذ نمود.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است که ظرفیت تأملی والدین در تحول مهارت‌های اجتماعی و تنظیم هیجانی کودک بسیار اثرگذار است و ظرفیت تأملی بالا در والدین منجر به شکل‌گیری صحیح خودتنظیمی در کودک می‌شود. بدین ترتیب که افزایش کنجکاوی در مورد حالات ذهنی در پدر و مادر که علاقه والدین را به دنیای درونی فرزندان‌شان نشان می‌دهد، باعث می‌شود کودکان بتوانند هیجانات خود را ابراز و اصلاح و فرآیندهای تنظیم هیجان را هدایت کنند و ارزیابی‌ها، احساسات و تمایلات فردی خود را شکل دهند.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از پدران و مادرانی که وقت ارزشمند خود را در اختیار این پژوهش قرار دادند و در مطالعه مشارکت و همکاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعارض منافع: نویسندگان مقاله اعلام می‌کنند که در خصوص این مقاله، تضاد منافع وجود ندارد.

حمایت مالی: حمایت مالی برای انجام این پژوهش دریافت نشده است.

ملاحظات اخلاقی (کد اخلاق): قبل از اجرای پژوهش کد اخلاق IR.ACECR.ROYAN.REC.1401.102 از پژوهشگاه رویان دریافت شد.

مشارکت نویسندگان

- **طراحی ایده:** سمانه بهزادپور
- **روش کار:** گل اندام مهربان
- **جمع‌آوری داده‌ها:** گل اندام مهربان
- **تجزیه و تحلیل داده‌ها:** گل اندام مهربان
- **نظارت:** سمانه بهزادپور
- **مدیریت پروژه:** سمانه بهزادپور
- **نگارش - پیش‌نویس اصلی:** مرضیه قریشی
- **نگارش - بررسی و ویرایش:** سمانه بهزادپور، مرضیه قریشی

References

1. Shafipour SZ, Sheikhi A, Mirzaei M, KazemnezhadLeili E. Parenting styles and its relation with children behavioral problems *JHNM* 2015; 25(2): 49-56.
2. Ali E, Letourneau N, Benzies K. Parent-child attachment: A principle-based concept analysis. SAGE Open Nursing 2021; 7: 23779608211009000.

CCBY-NC.4.0 DEED

3. Taubner S. Parental mentalizing as a key resource for difficult transitions. *Attach Hum Dev* 2020; 22(1): 46-50.

4. Menashe-Grinberg A, Shneor S, Meiri G, Atzaba-Poria N. Improving the parent–child relationship and child adjustment through parental reflective functioning group intervention. *Attach Hum Dev* 2022; 24(2): 208-28.

5. Luyten P, Mayes LC, Nijssens L, Fonagy P. The parental reflective functioning questionnaire: Development and preliminary validation. *PloS one* 2017; 12(5): e0176218.

6. Camoirano A. Mentalizing makes parenting work: A review about parental reflective functioning and clinical interventions to improve it. FPSYG 2017; 8: 14.

7. Bretherton I. Revisiting Mary Ainsworth's conceptualization and assessments of maternal sensitivity-insensitivity. *InMaternal Sensitivity* 2016; (pp. 18-42). Routledge.

8. King DA, Jones WD, Crow YJ, Dominiczak AF, Foster NA, Gaunt TR, et al. Mosaic structural variation in children with developmental disorders. *Hum Mol Genet* 2015; 24(10): 2733-45.

9. Verhage ML, Schuengel C, Madigan S, Fearon RM, Oosterman M, Cassibba R, et al. Narrowing the transmission gap: A synthesis of three decades of research on intergenerational transmission of attachment. *Psychol Bull* 2016; 142(4): 337.

10. Borelli JL, Lai J, Smiley PA, Kerr ML, Buttitta K, Hecht HK, et al. Higher maternal reflective functioning is associated with toddlers' adaptive emotion regulation. *Infant Ment Health J* 2021; 42(4): 473-87.

11. Gordo L, Martínez-Pampliega A, Iriarte Elejalde L, Luyten P. Do parental reflective functioning and parental competence affect the socioemotional adjustment of children? *JCFS* 2020; 29: 3621-31.

12. Woodward LJ, Lu Z, Morris AR, Healey DM. Preschool self-regulation predicts later mental health and educational achievement in very preterm and typically developing children. *TCN* 2017; 31(2): 404-22.

13. Pajulo M, Tolvanen M, Karlsson L, Halme-Chowdhury E, Öst C, Luyten P, et al. The prenatal parental reflective functioning questionnaire: exploring factor structure and construct validity of a new measure in the Finn brain birth cohort pilot study. *Infant Ment Health* J 2015; 36(4): 399-414.

CCBY-NC.4.0 DEED

14. Ghayerin E, Nasirian F, Nejati V. A review of the relationship between attachment style and reflective functioning with symptoms of attention deficit-hyperactivity disorder. *RRJ* 2020; 9(9): 177-84.

15. Buttitta KV, Smiley PA, Kerr ML, Rasmussen HF, Querdasi FR, Borelli JL. In a father's mind: paternal reflective functioning, sensitive parenting, and protection against socioeconomic risk. *Attach Hum Dev* 2019; 21(5): 445-66.

16. Parke RD, Cookston JT. Fathers and families. InHandbook of parenting 2019; (pp. 64-136). Routledge.

17. Nevitt J, Hancock GR. Performance of bootstrapping approaches to model test statistics and parameter standard error estimation in structural equation modeling. *Struct Equ Modeling* 2001; 8(3): 353-77.

18. Nevitt J, Hancock GR. Evaluating Small Sample Approaches for Model Test Statistics. *A Multidisciplinary Journal* 2004; 8(3): 353-77.

19. Gresham FM, Elliott SN, Vance MJ, Cook CR. Comparability of the Social Skills Rating System to the Social Skills Improvement System: Content and psychometric comparisons across elementary and secondary age levels. SPQ 2011; 26(1): 27.

20. Shahim S. Reliability of the social skills rating system in a group of Iranian children. *Psychol Rep* 2001; 89(3): 566-70.

21. Shields A, Cicchetti D. Emotion regulation among school-age children: the development and validation of a new criterion Q-sort scale. *Dev Psychol* 1997; 33(6): 906.

22. Molina P, Sala MN, Zappulla C, Bonfigliuoli C, Cavioni V, Zanetti MA, et al. The Emotion Regulation Checklist–Italian translation. Validation of parent and teacher versions. *EJDP* 2015; 11(5): 624-34.

23. Esmailian N, Dehghani M, Fallah S. Evaluating the psychometric features of emotion regulation checklist (ERC) in children and adolescents. *JACP* 2016; 2(1): 15-34.

24. Kim HY. Statistical notes for clinical researchers: assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*. 2013; 38(1): 52.

25. Kline RB. Principles and Practice of Structural Equation Modeling, 3rd ed. 2010; the Guilford press, New York: pp. 186-8.

CCBY-NC.4.0 DEED

26. Pace U, D'Urso G, Buzzai C, Passanisi A, Zappulla C. The relationships between attachment styles, reflective functioning, and emotion regulation in mothers of children diagnosed with ADHD. *Current Psychology* 2023; 42(29): 25706-16.

27. Nijssens L, Luyten P, Malcorps S, Vliegen N, Mayes L. Parental reflective functioning and theory of mind acquisition: A developmental perspective. *Brit J Dev Psychol* 2021; 39(4): 584-602.

28. Ghanbari S, Vahidi E, Behzadpoor S, Goudarzi Z, Ghabezi F. Parental reflective functioning and preschool children's psychosocial functioning: the mediating role of children's emotion regulation. *EJDP* 2023; 20(2): 229-50.

29. Schultheis AM, Mayes LC, Rutherford HJ. Associations between emotion regulation and parental reflective functioning. *JCFS* 2019; 28: 1094-104.

30. Ordway MR, Webb D, Sadler LS, Slade A. Parental reflective functioning: An approach to enhancing parent-child relationships in pediatric primary care. *JPHC* 2015; 29(4): 325-34.

31. Sroufe LA, Waters E. Attachment as an organizational construct. *Int Dev* 2017; 109-24.

32. Stuhrmann LY, Göbel A, Bindt C, Mudra S. Parental reflective functioning and its association with parenting behaviors in infancy and early childhood: A systematic review. *FPSYG* 2022; 13: 765312.

33. Madsen EB, Væver MS, Egmose I, Krogh MT, Haase TW, de Moor MH, et al. Parental reflective functioning in first-time parents and associations with infant socioemotional development. *JCFS* 2023; 32(7): 2140-52.

34. Nijssens L, Vliegen N, Luyten P. The mediating role of parental reflective functioning in child social–emotional development. *JCFS* 2020; 29(8): 2342-54.

35. Paquette D, Cyr C, Gaumon S, St-André M, Émond-Nakamura M, Boisjoly L, et al. The activation relationship to father and the attachment relationship to mother in children with externalizing behaviors and receiving psychiatric care. *Int J Psychiatry* 2021; 2(1): 59-70.

36. Asadi S, Bakhshipour Roudsari A, Abtahi S, Aghigh S, Pakravan H. The relationship between parental reflective functioning and emotional dysregulation of adolescent: The mediating role of mentalization ability. *RRJ* 2022; 11(3): 25-34.

CCBY-NC.4.0 DEED

37. Egmose I, Steenhoff T, Tharner A, Væver MS. Parental reflective functioning in mothers and fathers of preschoolers: Associations with adult attachment and parenting behavior. *SJoP* 2024; 65(4): 747-57.

38. Charalampous K, Demetriou C, Tricha L, Ioannou M, Georgiou S, Nikiforou M, et al. The effect of parental style on bullying and cyber bullying behaviors and the mediating role of peer attachment relationships: A longitudinal study. *J Adolesc* 2018; 64: 109-23.

CCBY-NC.4.0 DEED

The Relationship between Maternal Reflective Functioning and Child's Emotion Regulation and Social Skills and the Moderating Role of Paternal Reflective Functioning: A Descriptive Study

Golandam Mehraban[1], Samaneh Behzadpoor[2], Marzieh Ghoreyshi[3]

Received: 25/12/24 Sent for Revision: 18/02/25 Received Revised Manuscript: 09/08/25 Accepted: 10/08/25

Background and Objectives: Reflective functioning is one of the important parenting skills.The aim of the present study was to examine the moderating role of fathers' reflective functioning in the relationship between mothers' reflective functioning and children's social skills and emotional regulation.

Materials and Methods: In the present descriptive study, a sample of 200 parents of children aged 3 to 10 years old in Tehran, in 2022, was selected through convenience sampling. Data were collected using Parental Reflective Functioning, Children's Social Skills, and Children's Emotion Regulation Questionares. The data were analyzed using Pearson's correlation and hierarchical regression analyses.

Results: Based on the results, the mothers' pre-mentalizing was negatively correlated with emotional regulation (r=-0.141) and social skills in children (r=-0.214). Maternal curiosity about mental states was positively correlated with emotional regulation (r=0.191) and social skills in children (r=0.158) ($p<0.05$). Paternal curiosity about mental states showed a positive correlation with emotional regulation (r=0.251, $p<0.001$) and social skills in children (r=0.161, $p<0.05$). Fathers' pre-mentalizing moderated the relationship between maternal mentalization and children's social skills ($\beta=0.912$, $p<0.01$), as well as the relationship between maternal certainty in judging mental states and children's social skills ($\beta=0.716$) and emotional regulation ($\beta=0.741$, $p<0.05$). Moreover, paternal curiosity about mental states played a moderating role in the relationship between maternal curiosity about mental states and children's social skills ($\beta=0.724$, $p<0.01$) and emotional regulation ($\beta=0.172$, $p<0.05$).

Conclusion: It appears that father's reflective functioning has a moderating role in the relationship between mother's reflective functioning and child's social skills and emotional regulation. These findings suggest that this component can be effectively integrated into family education, prevention, and treatment programs.

Keywords: Mother's reflective functioning, Father's reflective functioning, Social skills, Child emotional regulation

Funding: This study did not have any funds.

Conflict of interest: None declared.

Ethical considerations: The Ethics Committee of Royan Institute approved the study (IR.ACECR.ROYAN.REC.1401.102).

Authors' contributions:

- Conceptualization: Samaneh Behzadpoor

- Methodology: Golandam Mehraban

- Data collection: Golandam Mehraban

- Formal analysis: Golandam Mehraban

- Supervision: Samaneh Behzadpoor

- Project administration: Samaneh Behzadpoor

- Writing - original draft: Marzieh Ghoreyshi

- Writing - review & editing: Samaneh Behzadpoor, Marzieh Ghoreyshi

Citation: Mehraban G, Behzadpoor S, Ghoreyshi M. The Relationship between Maternal Reflective Functioning and Child's Emotion Regulation and Social Skills and the Moderating Role of Paternal Reflective Functioning: A Descriptive Study. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 24 (7): 581-96. [Farsi]

1- PhD Student in Clinical Psychology, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran

2- Assistant Prof., Dept. of Psychology, Faculty of Humanities, University of Science and Culture, Tehran, Iran (Corresponding Author) Tel: (021) 44238171, E-mail: s.behzadpoor@usc.ac.ir

3- PhD Student in Health Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran

CCBY-NC.4.0 DEED